

Силабус освітнього компонента

Програма навчальної дисципліни

«РОЗВИТОК ГРОМАДЯНСЬКИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ»

Шифр та назва спеціальності
232 Соціальне забезпечення

Інститут
ІНІ Соціально-гуманітарних технологій

Освітня програма
Управління в сфері соціального забезпечення

Кафедра
Педагогіки та психології управління соціальними системами імені акад. І.А. Зязюна (301)

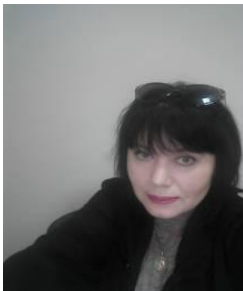
Рівень освіти
Магістр

Тип дисципліни
Спеціальна (фахова), Вибіркова

Семестр
2

Мова викладання
Українська

Викладачі, розробники

Грень Лариса Миколаївна

mega_lgren@ukr.net

Доктор наук з державного управління, професор, професор кафедри педагогіки і психології управління соціальними системами ім.акад. І.А.Зязюна НТУ «ХП»

Автор понад 230 наукових та навчально-методичних праць.
Курси: «Адаптивне управління», «Основи інформаційно-аналітичної діяльності керівника соціального закладу», «Інформаційна політика та PR-технології в управлінні», «Оцінка потреб громад в соціальних послугах», «Розвиток громадянських компетентностей», «Вступ до соціальної роботи», «Інклюзія в соціальній сфері», «Лідерство в освіті», «Педагогіка фасилітації».

[Детальніше про викладача на сайті кафедри](https://web.kpi.kharkov.ua/ppuss/uk/portfolio-gren-larisi-mikolayivni/)

<https://web.kpi.kharkov.ua/ppuss/uk/portfolio-gren-larisi-mikolayivni/>

Загальна інформація

Анотація

Під час навчання ОК здобувачі отримують знання щодо розвитку громадянських компетентностей як динамічної системи знань, розуміння, суджень, умінь, навичок, здатностей та особистісних якостей, що у своїй сукупності надають можливість ефективно діяти в умовах громадянського суспільства, реалізовувати демократичні права і свободи та сприяти вільному, гармонійному розвитку особистості.

Мета та цілі дисципліни

Метою викладання дисципліни є надання здобувачам знань про освіту для демократичного громадянства та освіту з прав людини в Україні через систему підготовки посадових осіб органів місцевого самоврядування, а також через систему освіти управлінців соціальної сфери для створення демократичного середовища у місцевих громадах і країні в цілому.

Формат занять

Лекції, практичні заняття, консультації. Підсумковий контроль – залік.

Компетентності

ЗК3. Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.

СК6. Здатність налагоджувати соціальну взаємодію, співробітництво, попереджати та розв'язувати конфлікти.

СК10. Здатність виявляти професійну ідентичність та діяти згідно з цінностями працівника соціальної сфери.

Результати навчання

РН1. Використовувати сучасні теорії, методологію і методи соціальних та інших наук стосовно до завдань фундаментальних та прикладних досліджень у сфері соціального захисту.

РН16. Розробляти програми навчання та обміну досвідом в системі соціального захисту населення.

РН17. Демонструвати позитивне ставлення до власної професії та відповідати своєю поведінкою етичним принципам і стандартам соціальної роботи.

Обсяг дисципліни

Загальний обсяг дисципліни 120 год.: лекції – 32 год., практичні заняття – 16 год., самостійна робота – 72 год.

Передумови вивчення дисципліни (пререквізити)

Для успішного проходження курсу необхідно мати знання та практичні навички з наступних дисциплін: «Правові основи управління соціальною сферою», «Державна соціальна політика».

Особливості дисципліни, методи та технології навчання

Методами навчання у викладанні навчальної дисципліни «Основи інформаційно-аналітичної діяльності керівника соціального закладу» є:

- словесні (бесіда, дискусія, лекція, робота з літературно-інформаційними джерелами);
- наочні (ілюстрація практичними прикладами);
- практичні (практичні вправи).

Активні методи навчання, які застосовуються: дискусія, метод проблемного навчання, «мозковий штурм».

Програма навчальної дисципліни

Теми лекційних занять

Тема 1. Державна політика України в галузі освіти для демократичного громадянства з прав людини

Освіта для демократичного громадянства та освіта з прав людини (ОДГ/ОПЛ) як засіб виховання відповідальних і активних громадян. Європейський контекст ОДГ/ОПЛ. Українсько-швейцарський проект «Сприяння розвитку освіти для демократії в Україні та

Швейцарії». Засади реалізації державної політики щодо ОДГ/ОПЛ в Україні. Сучасний стан впровадження ОДГ/ОПЛ. Про ГО «ДОККУ».

Тема 2. «Good governance» як сучасна парадигма державного управління

Парадигмальні зміни в державному управлінні на засадах належного врядування. Специфіка суспільних процесів. Характеристика належного врядування. Основні показники (індекси) урядування. Сучасні європейські стандарти належного урядування, його основні риси. Європейська стратегія інновацій та належного врядування на місцевому рівні, її основні принципи та критерії. Перспектива встановлення належного врядування в Україні.

Тема 3. Демократичне лідерство – шлях до кращого врядування

Принципи діяльності у системі публічного управління в країнах демократії. Форма вимог до осіб, які претендують на зайняття посад державної служби категорії «Б» (спеціальні вимоги). Лідерство як складова профілю компетентності посад категорії «Б». Сучасне демократичне лідерство в місцевому самоврядуванні. Актуальність управлінського лідерства на державній службі. Лідерство-служіння як найвища форма лідерства.

Тема 4. Формування культури громадянськості засобами ОДГ/ОПЛ

Темпоральний та концептуальний аналіз поняття «громадянськість». Підходи до визначення громадянськості. Громадянськість і громадянська культура в недемократичних країнах. Змістовні особливості поняття «громадянськість», «культура громадянськості». Громадянство, громадянськість і культура громадянськості: кореляція змістового наповнення у західній та вітчизняній науковій думці. Два підходи у порівнянні змісту понять «громадянська культура» і «культура громадянськості». ОДГ/ОПЛ у формуванні культури громадянськості.

Тема 5. Громадянські компетентності управлінських кадрів як інструмент реалізації принципів «доброго врядування» (good governance)

«Добре врядування» (Good Governance) як загальноєвропейська цінність основні принципи політики демократичної участі на місцевому рівні. Громадянські компетентності посадових осіб місцевого самоврядування.

Тема 6. Стан і перспективи розвитку високопрофесійних управлінських кадрів, формування громадянських компетентностей

Стан і перспективи розвитку високопрофесійних управлінських кадрів, формування громадянських компетентностей. Система післядипломної освіти України як складова частина загальної системи освіти України. Організація підвищення кваліфікації державних службовців та осіб місцевого самоврядування.

Тема 7. Утвердження принципів державно-громадського управління у взаємодії органів державного управління й інститутів громадянського суспільства

Принципи місцевого самоврядування. Сучасні виклики державного управління щодо професіоналізації посадових осіб місцевого самоврядування. Ціннісна складова громадянської компетентності Діяльнісний компонент громадянської позиції посадової особи місцевого самоврядування Узагальнений зміст громадянських компетентностей посадових осіб місцевого самоврядування. Характеристика організаційних умінь посадовця ОМС.

Тема 8. Громадянські компетентності як показник якості професійної освіти державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування

Категорія якості професійної освіти державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування її властивості (багатоаспектність, багатовимірність, багатопараметричність, багатосуб'єктність, багатокритеріальність, поліхронність, інваріантність і варіативність). Зміст поняття якісної професійної освіти державних службовців та посадових осіб органів місцевого самоврядування. Види компетентностей державних службовців. Сутність та специфіка громадянської компетентності, її структурні

елементи. Громадянська компетентність людини, громадянина як своєрідний індикатор сформованості громадянського суспільства, громадської свідомості.

Тема 9. Управління конфліктами в діяльності державних службовців і посадових осіб місцевого самоврядування

Конфлікт, його характерні ознаки. Конструктивні та деструктивні конфлікти. Причини конфліктів. Управління конфліктами, етапи управління конфліктами. Алгоритм підвищення ефективності комунікацій. Рекомендації щодо ефективної комунікації. Медіація як попередження конфлікту.

Тема 10. Система післядипломної освіти України як складова частина загальної системи освіти України

Особливість системи післядипломної освіти, її визначення в українському законодавстві. Освіта дорослих, що є складовою системи освіти. Порядок підвищення кваліфікації педагогічних та науково-педагогічних працівників. Основні види підвищення кваліфікації. Заклади післядипломної освіти. Основні принципи післядипломної освіти.

Тема 11. Організація підвищення кваліфікації державних службовців та осіб місцевого самоврядування

Цілі управління розвитку кадрового потенціалу українського суспільства. Порядок організації підвищення кваліфікації державних службовців, голів місцевих державних адміністрацій, їх перших заступників та заступників, посадових осіб місцевого самоврядування. Програми підвищення кваліфікації з дотриманням вимог до змісту і структури програм підвищення кваліфікації державних службовців. Вимоги, що пред'являються до організації підвищення кваліфікації управлінських кадрів органів влади; вимоги до навчально-методичного, матеріально-технічного, кадрового та інформаційного забезпечення підвищення кваліфікації.

Тема 12. Лідерські компетенції державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування в державно-управлінській діяльності

Розвиток лідерства як один з ключових елементів оцінювання діяльності керівників на державній службі в Україні. Стимулювання мотивації до добросовісної праці. Професійні етичні кодекси. Норми, стандарти поведінки державних службовців. Перелік професійних компетентностей державних службовців. Лідерство-служіння як найвища форма лідерства.

Теми практичних занять

Тема 1. Державна політика України в галузі освіти для демократичного громадянства з прав людини

Обговорення теми; Завдання: завершіть твердження

1. Демократія для України це ...
2. Демократичне громадянство це ...
3. Позитивами/мінусами демократії для України є ...
4. Загрозами для демократії в Україні є ...
5. Основними методами убезпечення загроз для демократії в Україні можуть стати ...
6. Демократизація державного управління/державної служби це ...
7. Навчити демократії можна через ...

Запропонуйте узагальнене бачення, яке б відповідало тезі: «Навчання є засобом запровадження ідеалу демократії у повсякденне життя суспільства, держави, громадян»

Тема 3. Демократичне лідерство – шлях до кращого врядування

Обговорення теми. Завдання: 1) Розкрити спеціальні вимоги, що пред'являються до осіб, які

претендують на зайняття посад державної служби категорії «Б». 2) Зробіть свої висновки, щодо визначення понять «лідерство» і «керівництво». (10 хв.). 3). Чим відрізняється формальне і неформальне лідерство? (10 хв.). Завдання 4. Яка основна відмінність між керівником-лідером та керівником-нелідером?(10 хв.).

Тема 5. Громадянські компетентності управлінських кадрів як інструмент реалізації принципів «доброго врядування» (good governance)

Обговорення теми. Завдання: 1) Розкрити основні принципи Європейської стратегії інновацій та належного врядування на місцевому рівні; 2) «Демократія потребує відданих демократів» – ваше розуміння цього вислову.

Тема 6. Стан і перспективи розвитку високопрофесійних управлінських кадрів, формування громадянських компетентностей

Обговорення теми. Завдання: Визначте основні громадянські (демократичні) компетентності, якими мають володіти громадяни, котрі звертаються до органу державної влади, і державні службовці (спеціалісти з питань звернення громадян), а також визначте їх прояви, позитивні та негативні наслідки»

Тема 8. Громадянські компетентності як показник якості професійної освіти державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування

Обговорення теми. Завдання: 1) Розкрити принципи належного врядування, які визначені міжнародно-правовими документами. 2) Опрацюйте типові фахові ситуації, які виникають при зверненні громадян до органу державної влади, особливо при виникненні конфліктних ситуацій.

Тема 10. Система післядипломної освіти України як складова частина загальної системи освіти України

Обговорення теми. Завдання: 1) Розкрити функціональні компетенції керівника. Завдання 2. Визначте, у чому полягають особливості міжнародних норм ділового етикету. (10 хв.). Завдання 3. Обговоріть вплив комунікативної компетентності на постать публічної особи. (10 хв.). Завдання 3. Доведіть вплив дотримання/недотримання норм ділового протоколу та етикету на імідж публічної особи. (10 хв.).

Тема 11. Організація підвищення кваліфікації державних службовців та осіб місцевого самоврядування

Обговорення теми. Завдання: 1) Скласти таблицю з визначенням різниці між керівництвом і лідерством. 2) Визначити якісні характеристики активного стилю демократичного лідерства. 3) Розкрити особливостями лідерського підходу до управління.

Тема 12. Лідерські компетенції державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування в державно-управлінській діяльності

Обговорення теми. Вправи: 1) Що означає лідерство для вас? Протягом 5 хвилин запишіть 4–6 найбільш суттєвих якостей, які можна, на Вашу думку, очікувати від лідера. Потім обговоріть обраний вами набір якостей у групах по 2 особи протягом наступних 10 хвилин. 2) Складання портрета ефективного лідера.

Теми лабораторних робіт

Лабораторні роботи в рамках дисципліни не передбачені.

Самостійна робота

Тема 2. «Good governance» як сучасна парадигма державного управління

Характеристика належного врядування. Основні показники (індекси) урядування. Сучасні європейські стандарти належного урядування, його основні риси.

Тема 4. Формування культури громадянськості засобами ОДГ/ОПЛ

Змістовні особливості поняття «громадянськість», «культура громадянськості». Громадянство, громадянськість і культура громадянськості: кореляція змістового наповнення у західній та вітчизняній науковій думці.

Тема 7. Утвердження принципів державно-громадського управління у взаємодії органів державного управління й інститутів громадянського суспільства

Формування громадянського суспільства як сенс сучасного цивілізованого процесу. Проблеми, актуальні для українського суспільства та держави. Взаємодія органів державного управління і громадянськості. Державно-громадське управління освітою, його основні принципи. Основні напрями розвитку державно-громадського управління освітою в Україні.

Тема 9. Управління конфліктами в діяльності державних службовців і посадових осіб місцевого самоврядування

Методи управління конфліктом. Фасилітація, або сприяння розв'язанню конфліктів, корекція поведінки учасників. Алгоритм управління конфліктами. Важливі умови управління конфліктами в органах влади.

Індивідуальні завдання

Реферат

1. Освіта і виховання громадян демократичної країни.
2. Освіта для демократичного громадянства.
3. Освіта з прав людини.
4. Державно-громадське управління освітою регіону
5. Сучасні процеси розбудови України як демократичної країни.
6. Національна стратегія сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні.
7. Ознаки належного врядування.
8. Основні складові, притаманні «доброму врядуванню».
9. Основні принципи політики демократичної участі на місцевому рівні.
10. Громадянські компетентності посадових осіб місцевого самоврядування.
11. Змістовні особливості поняття «громадянськість».
12. Конфліктні ситуації, які виникають у діяльності органів влади,
13. Налагодження комунікацій: міжособистісних, групових, соціальних.
14. Методи управління конфліктами.
15. Компетентнісний підхід у підготовці управлінців.
16. Порівняльна характеристика керівництва та лідерства.
17. Створення нової системи підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації посадових осіб місцевого самоврядування.
18. Спеціальні програми підвищення кваліфікації.

Література та навчальні матеріали

Основна література

1. Всеукраїнська програма освіти для демократичного громадянства в Україні «Демократична школа» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.theewc.org/ukr/Content/ProCentr>.
2. Демократичне врядування в школах : [посібник] / [Е. Бекман, Б. Траффорд] ; пер. з англ. та адапт. Л. І. Парашенко ; заг. ред. укр. версії: Н. Г. Протасова. – К.: НАДУ, 2009. – 100 с. – (Навчатися і жити в демократії).
3. Дем'янчук О. П. Державна політика та публічна політика: варіант перехідного періоду [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.library.ukma.kiev.ua/eFlib/NZ/NZV18_2000_polityk/05_demyanchuk_op.pdf
4. Концепція Державної цільової соціальної програми «Молодь України» на 2016–2020 роки [Електронний ресурс]. – Режим доступу <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1018F2015%D1%80>.
5. Концепція національно-патріотичного виховання дітей та молоді: Наказ Міністерства освіти і науки України від 16.06.2015 р. № 641 [Електронний ресурс]. –

- Режим доступу :http://osvita.ua/legislation/Ser_osv/47154/.
6. Навчаємо демократії : базові матеріали з питань демократичного громадянства та прав людини для вчителів / [Р. Голлоб, П. Крапф, В. Вейдингер ; заг. ред. : Р. Голлоб, П. Крапф, В. Вейдингер та ін.] ; пер. з англ. та адапт. Л. І. Паращенко ; заг. ред. укр. версії : Н. Г. Протасова. – К. : НАДУ, 2011. – 158 с. – (Навчання і життя в демократії. Том I).
 7. Національна стратегія сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні на 2016–2020 роки. Затверджено Указом Президента України від 26 лютого 2016 року № 68/2016 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/68/2016>.
 8. Національна стратегія у сфері прав людини. Затверджено Указом Президента України від 25 серпня 2015 року № 501/2015 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/501/2015>.
 9. Освіта для демократичного громадянства та освіта з прав людини в Україні / Н. Г. Протасова, Л. І. Паращенко, О. В. Овчарук, В. В. Полторак / За заг. ред. : Н. Г. Протасова ; Національна академія державного управління при Президентові України. – К. : НАДУ, 2011. – 112 с.
 10. Підтримка освіти для демократичного громадянства та освіти з прав людини в шести країнах Східного партнерства: Проект Ради Європи та Європейського Союзу, 2015 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://mon.gov.ua/usiFnovivni/novini/2015/06/08/ukieviFvidbulasyaFstartovaFkonferencziyaFspilnogoFprojektuFradiFevropiFtaFevropejskogoFsoyuzu%C2%ABpidtrimkaFosvitiFdlyaFdemokratichno>
 11. Проект з громадянської освіти і політичного виховання «М18: ми можемо більше!» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.m18.org.ua/>.
 12. Проект «Сприяння розвитку освіти для демократії в Україні та Швейцарії» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://academy.gov.ua/doc/mijnar_spivrob/mizhnar_proekt/pdf/pass_EDC_ukr.pdf.
 13. Проект «Розвиток громадянських компетентностей в Україні» (DOCCU) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.doccu.in.ua.
 14. Палеха Ю. І. Ділова етика : Навчально-методичний посібник. – К. : ЄУФІМБ, 2000.– 250 с.
 15. Радевич-Винницький Я. Етикет і культура спілкування : Навч. посібник. – К. : Знання, 2006. – 291 с.
 16. Чмут Т. К., Чайка Г. Л. Етика ділового спілкування : Навч. посібник. – 3-є вид., перероб. і доп. – К. : Вікар, 2003. – 223 с.
 17. Шеломенцев В. М. Етикет і сучасна культура спілкування. – 2-е вид. – К. : Лібра, 2003. – 416 с.

Додаткова література

18. Всесвітня декларація прав людини [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/995_015.
19. Головань М. С. Компетенція і компетентність: досвід теорії, теорія досвіду / М. С. Головань // Вища освіта України. – 2008. – № 3. – С. 23–30.
20. Гошовська В. А. Підвищення кваліфікації державних службовців в умовах сучасних змін / В. А. Гошовська // Інформаційний бюлетень про навчання державних службовців, посадових осіб місцевого самоврядування в Інституті підвищення кваліфікації керівних кадрів Національної академії та регіональних інститутах державного управління Національної академії. – 2015. – С. 9–13.
21. Давтян С. Г. Про впровадження дистанційної форми підвищення кваліфікації посадовців органів публічної влади / С. Г. Давтян // Інформаційний бюлетень про навчання державних службовців, посадових осіб місцевого самоврядування в Інституті підвищення кваліфікації керівних кадрів Національної академії та регіональних інститутах державного управління Національної академії. – 2015. – С. 14–20.

22. Демократичне врядування в школах : [посібник] / [Е. Бекман, Б Траффорд]; пер. з англ. та адапт. Л. І. Парашенко; заг. ред. укр. версії : Н. Г. Протасова. – 2-ге вид. К.:НАДУ, 2014. – 100 с. – (Навчатися і жити в демократії).
23. Живемо в демократії: плани уроків з питань освіти для демократ. громадянства та освіти з прав людини для загальноосвіт. навч. закл. / [Р. Голлоб, Т. Хаддлестон, П. Крапфта ін.]; пер. з англ., наук. редагування та адапт. О. В. Оварчук; заг. ред. : Р. Голлоб, П. Крапф; заг. ред. укр. версії : Н. Г. Протасова. – К. : НАДУ, 2012. – 212 с.

Інформаційні ресурси в Інтернеті

1. Верховна Рада України. URL: <http://rada.gov.ua/>
2. Кабінет Міністрів України. URL: <https://www.kmu.gov.ua/ua>
3. Рада національної безпеки України. URL: <http://www.rnbo.gov.ua/>
4. Відділ звернень громадян України. URL: <http://vzvernen.rada.gov.ua/>

Система оцінювання

Критерії оцінювання успішності студента та розподіл балів

Підсумкова оцінка розраховується як сума балів за такими критеріями:

- Активність при вивченні тем на лекціях - 20 балів
- Робота на практичних заняттях за темами: 20 балів
- Самостійна робота за темами: 10 балів
- Індивідуальне завдання – 10 балів
- Поточне тестування-20 балів
- Залік -20 балів

Шкала оцінювання

Сума балів	Національна оцінка	ECTS
90–100	Відмінно	A
82–89	Добре	B
75–81	Добре	C
64–74	Задовільно	D
60–63	Задовільно	E
35–59	Незадовільно (потрібне додаткове вивчення)	FX
1–34	Незадовільно (потрібне повторне вивчення)	F

Норми академічної етики і політика курсу

Студент повинен дотримуватися «Кодексу етики академічних взаємовідносин та доброчесності НТУ «ХПІ»»: виявляти дисциплінованість, вихованість, доброзичливість, чесність, відповідальність. Конфліктні ситуації повинні відкрито обговорюватися в навчальних групах з викладачем, а при нерозв'язності конфлікту доводиться до співробітників дирекції інституту.

Нормативно-правове забезпечення впровадження принципів академічної доброчесності НТУ «ХПІ» розміщено на сайті: <http://blogs.kpi.kharkov.ua/v2/nv/akademichna-dobrochesnist/>

Погодження

Силабус погоджено

26.06.2023

Завідувач кафедри
Олександр
РОМАНОВСЬКИЙ

Гарант ОП
Лариса ГРЕНЬ